

Нелля НИЧКАЛО

Здійснити відповідальні й рішучі кроки

Коли в навчальному закладі, на підприємстві, організації, в районі, області в селі чи місті й на загальнодержавному рівні підсумовуються результати року, неодмінно постають проблеми кількості і якості. Мимоволі виникає потреба осмислення цін-

ності часу. У різних енциклопедіях і словниках викладено чимало його визначень. Передусім звернемося до філософського визначення категорії часу як однієї з основних форм існування матерії, яка виявляється в тривалості буття. У зв'язку з цим постає питання про тривалість існування явищ

і предметів, що вимірюються століттями, роками, місяцями, днями, годинами, хвилинами і навіть секундами...

Чому нас думка привела саме до осмислення цінності часу? Адже щотижня і щодня, в кожную годину і хвилину у життєдіяльності нашої профтехосвіти відбувається конкретна дія, реалізуються визначені цілі і завдання, робляться добрі справи. Відбувається щось дуже важливе в житті учня, вчителя і майстра, директора ПТНЗ і його заступників. У цій індивідуальній дії кожного, що вливається в течію колективної діяльності усіх, хто причетний до підготовки кваліфікованого робітника, є багато творчого і прогресивного.

Якщо проаналізувати результати року в системі професійно-технічної освіти за різними напрям-

© Н. Ничкало, 2008

ми, то можна зробити цілком об'єктивний висновок про помітні якісні зміни. Адже система послідовних і взаємопов'язаних заходів, що проводяться на всіх рівнях, позитивно позначається як на результативності функціонування, так і на піднесенні її авторитету в нашій державі.

І хоча кількісні показники милують око і радують серце, маємо чесно визнати, що складних проблем і слабеньких місць у розв'язанні проблеми профтехосвіти маємо ще чимало. Про що саме йдеться?

По-перше, ключові проблеми змісту професійної освіти, стандартизації, розробки національних кваліфікацій не можуть розв'язуватися зусиллями лише одного відомства — Міністерства освіти і науки України, а в ньому — з невеличкою кількістю фахівців (14 осіб у Департаменті профтехосвіти). Що ж стосується обласного рівня, то тут кількість працівників, що займаються управлінськими і методичними проблемами профтехосвіти, можна порахувати, як кажуть, на пальцях.

Що ж стосується Міжгалузевої ради з професійно-технічної освіти (стаття 10 Закону України «Про професійно-технічну освіту»), то вона досить «легенько» скинута Кабінетом Міністрів на одне відомство — МОН України. Зрозуміло, що за таких умов ця рада не може стати координаційним органом з питань визначення та впровадження державної політики в галузі професійно-технічної освіти, хоча в областях (Дніпропетровській, Харківській, Львівській та ін.), в АР Крим ці ради діють активно в контексті цілей і завдань регіональної політики.

По-друге, проблема навчальної літератури для ПТНЗ для різних профлів є «хронічною хворобою». Про глибину цієї проблеми свідчать кількісні і якісні показники. Від 62 підручників, що видавалися для ПТНЗ у 2000 р., ми «з'їхали» аж до 7 підручників у 2007 р. Унеможливлення видавати за державні кошти навчальні посібники, словники, довідники

дуже звужує дидактично-інформаційні ресурси педагогічних працівників за галузями. А якщо до цього додати те, що за всі роки незалежності не планувалося жодної гривні на видання науково-методичної літератури, то стає дуже сумно від нерозуміння важливості цих проблем.

Дуже добре, що наші профтехосвітяни не сидять, склавши руки і не чекають манни небесної. Багато роблять обласні навчально-методичні кабінети і центри наприклад, Науково-методичний центр профтехосвіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників з 1993 р. видає науково-методичний вісник «Професійна освіта». Ініціатором його заснування і головним редактором є кандидат педагогічних наук Л. І. Шевчук — талановитий педагог, науковець і організатор методичної служби.

З кожним роком профтехосвітяни Вінницької, Луганської, Сумської, Дніпропетровської областей, Києва, АР Крим значно ширше, високоякісно й на інноваційному рівні представляють свій творчий доробок на міжнародних і всеукраїнських виставках. Можна лише порадити цьому. Але ж не можна не побачити великих суперечностей в цій справі. Адже наш «профтехівський самвидав» виходить в світ дуже маленьким накладом. Й цими цінними розробками не можуть скористатися викладачі, майстри та інші працівники усіх ПТНЗ державної та іншої форм власності. Аскільки авторських методик дидактичних комплектів та інших справді новаторських розробок «осідає» в професійних ліцеях, училищах і центрах!

Вважаємо, що цю проблему треба розв'язувати на загальнодержавному рівні. Тут і підтримка творчих педагогів — авторів підручників. І не лише моральна, а й створення умов для творчого процесу підручникотворення. Доречно згадати, що, наприклад, в Чехії та в інших державах педагогам, які пишуть підручники, надаються творчі відпустки, їх

відряджають до провідних наукових інститутів, які досліджують проблеми підготовки сучасного виробничого персоналу. В Україні такий підхід нині є неможливим, оскільки це не передбачено нормативно-правовими документами.

Висловлюємо переконання, що Інститут професійно-технічної освіти АПН України (з 20 лютого 2008 року його очолює В. О. Радкевич, кандидат педагогічних наук, член-кореспондент АПН України, досвідчений педагог, науковець і керівник ВПУ на Хмельниччині) зможе організувати цю роботу, об'єднуючи свої зусилля з фахівцями Інституту інноваційних технологій і змісту навчання МОН України.

По-третє, за останні роки накопичилися серйозні суперечності у розв'язанні проблем підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників. Хоча не можна недооцінювати важливості цієї великої роботи, що доводиться Донецьким інститутом підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників профтехосвіти (у січні 2009 р. цей інститут відзначатиме своє 30-річчя)

Під керівництвом професора, Почесного доктора АПН України А. С. Нікуліної тут накопичено цінний досвід, створено ресурсний центр, банк даних, що охоплює понад 500 інноваційних методик професійного навчання. Злиття цього закладу з Центральним інститутом післядипломної педагогічної освіти і створення відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2007 р. Університету менеджменту освіти АПН України, має сприяти не лише збереженню підвищення кваліфікації працівників ПТНЗ, а також піднесенню цієї роботи на якісно новий рівень. На нашу думку, обґрунтованою є пропозиція ректора, професора, доктора педагогічних наук В. В. Олійника щодо збереження цього інституту як головного науково-методичного центру з проблем підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних праців-

У МІНІСТЕРСТВІ ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ників навчальних закладів системи професійної освіти і навчання.

Що ж стосується трьох складових цієї проблеми (психолого-педагогічна підготовка, спеціальна теоретично-професійна підготовка і стажування безпосередньо на виробництві), то кожна з них має здійснюватися з урахуванням результатів педагогічних і психологічних досліджень, змін на виробництві різних галузей, прогностичних даних, а також прогресивного зарубіжного досвіду підготовки виробничого персоналу.

Вирішення проблеми стажування викладачів спеціальних дисциплін, майстрів, інструкторів на виробництві потребує фінансування, а це неможливо без відповідного урядового рішення. Такий рішу-

чий крок мають зробити МОН України, Мінпраці і соціальної політики та інші відомства, які об'єднають свої зусилля й подадуть обґрунтовані прогнози Кабінету Міністрів України.

По-четверте, як не гірко, але слід визнати що законодавча база, яка має спрямуватися на забезпечення функціонування сучасної системи підготовки кваліфікованих робітників, досі дублює застарілі підходи й не відповідає гнучким потребам ринкової економіки. Сьогодні вкрай потрібен новий закон про професійну освіту і навчання, який би дав змогу системно й гнучко забезпечувати підготовку кваліфікованого робітника в нових соціально-економічних умовах. Наше переконання

полягає в тому, що об'єктивною потребою є не «реставрація-латання» Закону України «Про професійно-технічну освіту» (1998 р.), а принципово новий закон, який би враховував реалії і потреби ринкової економіки.

Усталені стереотипи в цій загальнодержавній справі треба долати рішуче й виважено. Інакше — відстанемо ще більше й будемо готувати недостатньо кваліфіковану й дешеву робочу силу для інших держав. А це — непоправна біда, великий гріх й водночас злочин, від якого можуть постраждати і сучасне, і прийдешнє покоління молодих громадян нашої держави.

Отже, на профтехосвіту XXI ст. треба дивитися свіжим поглядом, без стереотипів.